

участват в съвещателния административен съвет (игаре меджлиси) с по един (по документи от 1843 г.), а от 1862 г. с по двама представители, наричани отначало коджабашии.

В създадените след реформите Апелативно съдилище за граждански и съдебни дела и Търговско съдилище има вече и български представители. Официалното съдопроизводство обаче е под влияние на шерията, далеч от европейското и допуска много произволи.

Българите в Сливен вземат дейно участие в църковно-националните борби. Без да се спираме на тях ще отбележим само публичното изгаряне посланието на огринския митрополит през 1859 г., делегирането в Цариград на Иван Добровски през 1860 г. и Добри Чинтулов през 1871 г. и големия митинг на 23.I.1872 г. във връзка със заточването на българските владици. Той предизвиква изпращането на 25 януари успокоителна телеграма от великия везир Махмуд Негим паша, случай рядък в българския общественopolитически живот. Активното участие на българите от Сливен в църковните борби, и естествено в района, дават основание на турското правителство да включи българите в Сливенския санджак в новоучредената екзархия, а Църковно-народният събор да учреди Сливенска митрополия, без да е имало някога такава - случай рядък в каноните на църквата.

Поради тесните икономически връзки на сливенските търговци с гръцките в посредническата търговия през XVIII и първата половина на XIX век, в града госта широко е разпространена гръцката писменост, книжнина и език, въпреки че в Сливен с изключение на отделни единици, гърци не са живели. Най-често писмените паметници от онова време са на български с гръцки букви. Надгробният паметник на поп Байо от 1762 г. и някои ръкописни книги показват, че влиянието на гръцкия език е навлязло порано, отколкото го представяха по-старите изследователи.

Както и другаде, в Сливен просветата тръгва от църквите и метосите. Трябва да отбележим значителното влияние на светогорските манастири, четири от които: Зограф, Хилендар, Великата лавра „Св. Атанасий“ и Дохиар имат свои метоси в града²². В Атон получава образование учителят х. Илия, бащата на Доброплодни. Още към 1805 г. Сливенското училище е уредено като Патмоското, т.е. на по-висока степен. През 20-те години на XIX век в града има значително постижение в просветното дело: четири начални и едно трикласно училище на гръцки език, училище на Иван Селимински в Клуцохор, в което се стреми да съобрази обучението с духа на европейското просвещение, девическо училище на хаджи Трендафила²³.

След спада на просветата във връзка с изселването, през 40-те години настъпва подем на българската просвета. Ще се спрем на няколко момента. Единият е договорът за учителстването на Любомир Младенов от 1 май 1845 г., който включва предметите: „граматика словесна и матерна, история отечествена и всеобща, землеописание гражданско и математическо, аритметика проста и алгебрична, землемерение и треуглометрия, физика, четири части философски, които са логика, етика, хиерополитика, психология и метафизика“²⁴. Дори и да не са приложени всички, програмата говори за един доста напреднал стадий в образователното дело. Друг важен етап в тази насока са учителстването на Добри Чинтулов, който трайно издига централното училище в класно и това на Сава Доброплодни, който през 1859 г. успява да обедини всички училища под единна програма и издигне Централното училище в полугимназия. Резултатите от това са, че през 1861 г. непълната гимназия има 170 ученици, във взаимните мъжки училища учениците са 734, в девическите - 226, или общо 1130, към които трябва да се прибавят 150 от неделното училище²⁵.

През 70-те години с въвеждането на предмети като физика, химия, физическо